Uitvoeringsprogramma VANG-Buitenshuis
Voor de periode tot en met 2026 - 2030

Inhoud

1. Inleiding 2
2. Tussenbalans 3
    2.1.1. Afval scheiden: wat moet en wat loont? 3
    2.1.2. Kennisontwikkeling en ondersteuning: wat heeft VANG-Buitenshuis te bieden? 3
3. Uitvoeringsprogramma VANG-Buitenshuis 2026-2030 4
  3.1. Kennis binnen handbereik voor organisaties uit de KWD-sector 4
    3.1.1. Sectoren 5
  3.2. Aandachtstromen 5
    3.2.1. Bioafval 6
    3.2.2. Oud Papier en Karton (OPK) 6
    3.2.3. Plastic verpakkingen en drankenkartons (PD) en glas 6
  3.3. Slimme afvalinzameling in binnensteden 7
  3.4. Monitoring 7

1. Inleiding

Het doel van de Rijksoverheid is om in 2050 een circulaire economie te hebben. In een circulaire economie gaan we slim en zuinig met producten en grondstoffen om. We gebruiken producten steeds opnieuw zodat we minder afval creëren. Als ze kapot zijn, repareren we ze. En als dat niet meer kan, scheiden we deze producten zoveel mogelijk aan de bron zodat we ons afval zo hoogwaardig mogelijk kunnen recyclen. Het Uitvoeringsprogramma Van Afval Naar Grondstof-Buitenshuis (hierna: VANG-Buitenshuis) van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) richt zich op het dichterbij brengen van meer en betere afvalscheiding en het voorkomen van afval (afvalpreventie) bij organisaties uit de kantoor-, winkel- en dienstensector (hierna: KWD-sector). De KWD-sector produceert elk jaar ruim 4,1 miljoen ton afval, waarvan nog slechts de helft wordt gerecycled. Voor ondernemers is meer en betere afvalscheiding en afvalpreventie een strategische kans om:

- minder afhankelijk te zijn van schaarse grondstoffen;
- een aantrekkelijk en duurzaam werkgevers- en klantenmerk te creëren;
- kosten te besparen; en
- een bijdrage te leveren aan een schonere leefomgeving.

VANG-Buitenshuis ondersteunt bedrijven en organisaties om toe te werken naar meer en betere afvalscheiding en afvalpreventie. In dit nieuwe uitvoeringsprogramma zal de nadruk liggen op het breder verspreiden en overdragen van deze opgedane kennis zodat meer organisaties uit de KWD-sector zelfstandig, toekomstbestendig en circulair kunnen opereren met als resultaat minder afval, beter gescheiden afval en een mogelijke een besparing van kosten. Daarbij levert het Uitvoeringsprogramma VANG-Buitenshuis een belangrijke bijdrage aan de doelstellingen van het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) en de Kaderrichtlijn afvalstoffen (EU wetgeving).

Recyclingdoelstellingen uit de Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra):

- *Minimaal 60 % recycling van het huishoudelijk- en bedrijfsafval in 2030*
- *Minimaal 65 % recycling van het huishoudelijk- en bedrijfsafval in 2035*

In het NPCE staan onder andere de volgende nieuwe nationale CE-doelen:

- *In 2035 is het grondstoffengebruik maximaal 235 Mton. Dit is 15% lager dan in 2016.*
- *In 2035 wordt minimaal 82% van (al) het Nederlandse afval gerecycled en minimaal 15% hoogwaardig gerecycled.*

Leeswijzer:
Dit document biedt het kader waarin VANG-Buitenshuis de komende jaren haar taken uitvoert. In 2027 wordt geëvalueerd of dit kader herijkt moet worden indien Europese- en of nationale ontwikkelingen daar aanleiding toe geven. Hoofdstuk 2 geeft weer welke wetgeving geldt voor bedrijven en wat ze in aanvulling op deze wettelijke plicht kunnen uitvoeren op het gebied van afvalscheiding- en preventie. Hoofdstuk 2 geeft ook weer wat voor soort ondersteuning bedrijven kunnen krijgen van VANG-Buitenshuis om hen te helpen stappen te zetten naar betere afvalscheiding en afvalpreventie. Hoofdstuk 3 geeft de focus van het Uitvoeringsprogramma VANG-Buitenshuis voor de komende jaren weer.

2. Tussenbalans

2.1.1. Afval scheiden: wat moet en wat loont?

Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor het afsluiten van een afvalcontract met een erkende inzamelaar. De wet schrijft voor dat afvalscheiding aan de bron, dus daar waar het afval ontstaat, moet plaatsvinden. Sommige afvalstoffen moeten altijd worden gescheiden. Voor andere afvalstoffen geldt dat dit pas gescheiden hoeft te worden afhankelijk van de hoeveelheid afval die vrijkomt bij een bedrijf of afhankelijk van de bedrijfsoppervlakte. Ondernemers kunnen eenvoudig controleren wat zij precies moeten scheiden via de online tool Afvalwijzer voor bedrijven: doe de check | Ondernemersplein. Daarnaast biedt VANG-Buitenshuis een handig overzicht van de Afvalscheidingsregels voor meest voorkomende stromen - VANG Buitenshuis. Daarmee wordt snel duidelijk aan welke verplichtingen een bedrijf of organisatie moet voldoen.

Wetgeving, wat staat waar?
De plicht om afval aan de bron te scheiden komt voort uit de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra). Deze plicht voor bedrijven is in Nederlandse wetgeving verankerd in het Besluit Activiteiten Leefomgeving (artikel 3.2.13, lid 1). In het Circulair Materialen Plan (CMP) staan de voorwaarden voor bedrijven wanneer en welke afvalstromen wel of niet gescheiden dienen te worden. De gemeente heeft de bevoegdheid om toezicht te houden bij bedrijven en instellingen om te controleren of zij voldoen aan de geldende afvalwetgeving.

Goede afvalscheiding en afvalpreventie is niet alleen een wettelijke plicht, maar levert ook voordelen op: het vermindert restafval, kan kosten besparen en draagt bij aan een duurzamere bedrijfsvoering. Het kan dus lonen om, in aanvulling op de wettelijke plicht, extra afvalstoffen te scheiden ofwel ervoor te zorgen dat je als bedrijf of organisatie bepaalde afvalstoffen helemaal niet meer produceert.

2.1.2. Kennisontwikkeling en ondersteuning: wat heeft VANG-Buitenshuis te bieden?

De KWD-sector bestaat uit ruim 1 miljoen organisaties in o.a. onderwijs, overheid, vrije tijd, vervoer, winkels, horeca, handel, zorg en zakelijke dienstverlening. Bij veel van deze bedrijven en organisaties ontbreekt het vaak aan tijd en kennis om een start te maken met meer en betere afvalscheiding en afvalpreventie. In samenwerking met koplopers uit verschillende sectoren is veel ervaring opgedaan. Die kennis is gebundeld in praktische instrumenten die voor alle organisaties beschikbaar zijn, waaronder bijvoorbeeld:

- Stappenplan: naar een afvalvrije organisatie
  Dit stappenplan helpt organisaties in zes duidelijke stappen om de basis op orde te brengen voor een goede afvalscheiding en om structureel minder restafval te produceren.
- Menukaart minder inkopen van spullen
  Deze menukaart biedt handvatten om de inkoop van producten te verminderen, wat direct leidt tot minder afval. Vooral facilitaire diensten en productstromen spelen hierin een belangrijke rol.

Met deze kennisproducten kunnen organisaties concreet zelf aan de slag om hun bedrijfsvoering duurzamer, efficiënter en toekomstbestendig te maken.

Daarnaast ondersteunt VANG-Buitenshuis ondernemingen en organisaties actief bij het omzetten van kennis naar actie. Het programma biedt verschillende vormen van begeleiding zodat bedrijven en instellingen makkelijk de stap kunnen zetten naar minder (rest)afval.
Dit gebeurt onder meer via:

- maatwerktrajecten en praktische tools die aansluiten bij de situatie van een organisatie;
- inspirerende praktijkvoorbeelden die laten zien wat werkt;
- trainingen, waaronder de Gedragstraining, om medewerkers te betrekken en verandering te stimuleren;
- online lunchlezingen, een duidelijke website, nieuwsbrieven en LinkedIn-berichten om kennis breed te delen; en
- samenwerkingen met (strategische) partners om kennis en impact te versterken en kennis met elkaar te delen.

Door deze mix van activiteiten zorgt VANG-Buitenshuis ervoor dat kennis niet op de plank blijft liggen, maar daadwerkelijk leidt meer afvalscheiding en afvalpreventie in de praktijk.

3. Uitvoeringsprogramma VANG-Buitenshuis 2026-2030

In het Uitvoeringsprogramma 2026-2030 gaat de aandacht uit naar het verder uitrollen en toepassen van de kennis en ervaring voor organisaties uit de KWD-sector (zie 3.1.). Hiervoor wordt specifiek ingezet op het beter scheiden van de drie grootste afvalstromen die nog in het bedrijfsrestafval voorkomen (zie 3.2.), slimme afvalinzameling in binnensteden (zie 3.3.) en monitoring van bedrijfsafval (zie 3.4.).

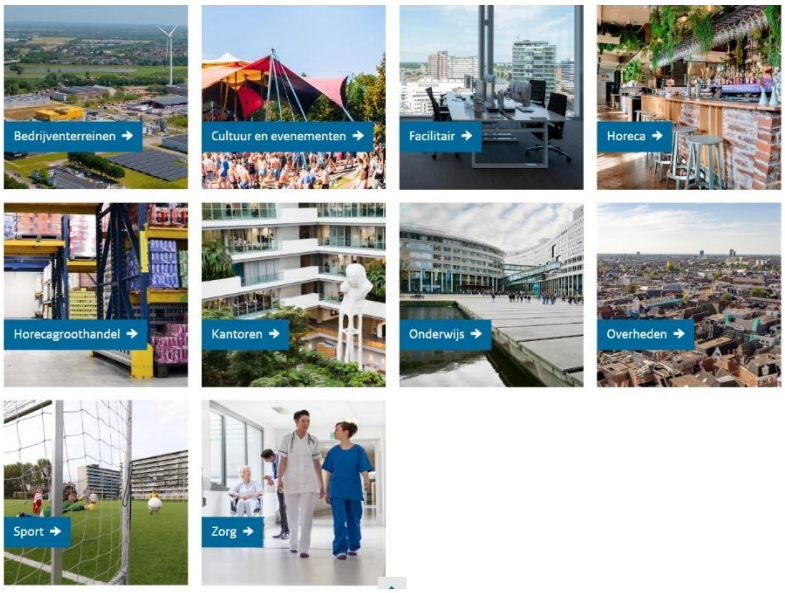
3.1. Kennis binnen handbereik voor organisaties uit de KWD-sector

De afgelopen jaren is er veel kennis opgedaan over de juiste aanpak en interventies. Het nieuwe uitvoeringsprogramma VANG-Buitenshuis richt zich nadrukkelijk op het breder laten landen van deze kennis binnen de verschillende sectoren. Daarnaast biedt een breder contact met bedrijven en organisaties ook de mogelijkheid om op te halen waar aanvullende kennisbehoeften liggen. Zo blijven we onze dienstverlening richting bedrijven en organisaties verbeteren. Het netwerk dat afgelopen jaren is opgebouwd met koplopergroepen, brancheorganisaties, andere ministeries en intermediairs is hierbij van grote waarde. Zij zijn essentieel voor het slagen van de doelstellingen van VANG-Buitenshuis en zijn reeds het communicatiekanaal naar de organisaties uit de KWD-sector. In aanvulling hierop gaat VANG-Buitenshuis de komende uitvoeringsperiode actief aan de slag met:

- het stimuleren van (regionale) samenwerking;
- actieve vormen van kennisdeling stimuleren zoals een train de trainer opleiding, een opleidingsvorm waarin mensen worden getraind om zelf training te geven, naast reguliere trainingen en academies;
- het opzetten en ondersteunen van afvalbenchmarks in meer sectoren waarbij onderlinge kennisdeling centraal staat, evenals het monitoren van eigen afvaltrends; en
- aanvullende communicatiekanalen verkennen en benutten om de doelgroep te bereiken.

3.1.1. Sectoren

VANG-Buitenshuis werkt o.a. samen met de sectoren zoals hiernaast afgebeeld. Daarnaast worden ook nog nieuwe sectoren verkend om mee samen te werken zoals de Retail.
Een sectorgerichte aanpak werkt omdat het praktisch, herkenbaar en schaalbaar is. Het sluit aan bij de praktijk van organisaties, en zorgt voor snellere en betere resultaten dan een one-size-fits-all benadering. Organisaties herkennen zich sneller in oplossingen die specifiek op hun branche zijn toegesneden. Er kan gebruik gemaakt worden van al bestaande netwerken en communicatielijnen, dit maakt de kans groter dat ze maatregelen invoeren. Binnen een sector kunnen best-practices worden uitgewisseld, maar kan ook een afvalbenchmark worden uitgevoerd.

Figuur 1: Overzicht van de sectoren waarmee VANG-Buitenshuis samenwerkt

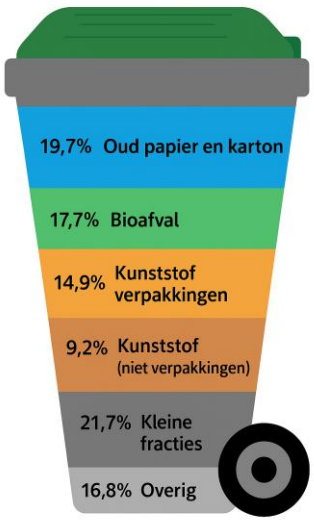
Over het algemeen geldt voor iedere organisatie dat in 6 stappen inzicht kan worden verkregen in de afvalstromen. Dit geeft handvatten aan de slag te gaan met het verminderen en beter te scheiden van afval.

- *Kennis en bewustwording over afvalpreventie, afvalscheiding en een circulaire economie;*
- *Inzicht in jouw huidige afval- en grondstoffenstromen;*
- *Inzicht in wat er aan producten en grondstoffen wordt ingekocht;*
- *Een top 10 van producten die kansrijk zijn om minder of anders in te kopen;*
- *Vergroting van het (milieu)bewustzijn bij de medewerkers;*
- *Input voor maatregelen op het gebied van afvalpreventie en -scheiding.*

3.2. Aandachtstromen

De KWD-sector produceert elk jaar ruim 4,1 miljoen ton afval. Hiervan wordt een groot deel (ca. 2 miljoen ton) ingezameld als restafval en daarmee niet gerecycled, maar verbrand. Een groot deel van dit restafval bestaat nog uit recyclebare stromen (*zie figuur 2*).

Deze afvalstromen zijn waardevol om te scheiden zodat ze op die manier gerecycled kunnen worden voor toepassing in nieuwe producten. De drie grootste fracties oud papier en karton (OPK), keukenafval (bioafval), en kunststof verpakkingen maken samen meer dan de helft van het restafval uit. Deze stromen zullen in de acties richting bedrijven en organisaties extra aandacht krijgen.

Figuur 2: Samenstelling restafval van bedrijven uit de KWD sector

3.2.1. Bioafval

Circa 18% (gewichtspercentage) van het restafval van bedrijven en organisaties bestaat uit bioafval. Bioafval wordt ook wel groente-, fruit-, en etensrestenafval of Swill genoemd. Bioafval bestaat onder andere uit snijresten, gekookte etensresten en bereide en onbereide voedselresten. Deze afvalstroom komt vooral veel vrij in de horeca zoals restaurants, kantines, bedrijfsrestaurants, maar ook bij supermarkten.

Met het voorkomen van bioafval kan de grootste winst worden behaald voor ondernemers en organisaties. Door slimmer in te kopen kan voedselverspilling worden voorkomen en geld worden bespaard. Dit draagt daarnaast bij aan een forse reductie van de hoeveelheid afval waardoor het minder vaak hoeft worden opgehaald. Indien bioafval toch ontstaat binnen de bedrijfsvoering dan kunnen, door de gescheiden inzameling daarvan, belangrijke nutriënten worden teruggewonnen en kan biogas worden opgewekt.

3.2.2. Oud Papier en Karton (OPK)

Circa 20% (gewichtspercentage) van het restafval van bedrijven en organisaties bestaat uit OPK. Deze stroom bestaat onder andere uit printpapier, flyers en kartonnen dozen. Het scheiden van OPK is van belang omdat recycling energie bespaart en de uitstoot van broeikasgassen vermindert in vergelijking met het verbranden van OPK. Een papiervezel kan namelijk tot wel 25 keer gerecycled worden. Momenteel wordt meer dan 86% van het nieuwe papier gemaakt van gerecyclede papiervezels. Door OPK apart in te zamelen en te recyclen, is er minder behoefte aan nieuwe grondstoffen. In aanvulling op de grote milieuwinst is de inzameling en verwerking van oud papier en karton over het algemeen goedkoper dan dat van restafval. Het kan voor bedrijven en organisaties dus lonen om hun OPK te scheiden.

3.2.3. Plastic verpakkingen en drankenkartons (PD) en glas

15% van het restafval uit de KWD-sector bestaat nog uit kunststof verpakkingen en drankenkartons. Voor deze afvalstroom is een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid van toepassing. Dit betekent dat producenten en importeurs, in dit geval van verpakkingen, verantwoordelijk zijn voor de inzameling en verwerking van het afval van de producten die zij op de markt Nederlandse markt brengen. Voor ondernemers houdt dit concreet in dat ze, in het geval van plastic verpakkingen en drankenkartons, maar ook glas, eventueel in aanmerking komen voor de gratis inzameling van deze afvalstoffen[1].

Door plastic verpakkingen, drankenkartons en glas te scheiden kunnen deze afvalstoffen worden gerecycled tot nieuwe materialen. Zo is glas oneindig te recyclen en zorgt plasticrecycling ervoor dat minder fossiele grondstoffen zoals aardolie benodigd zijn. In aanvulling op het beter scheiden van deze afvalstoffen kunnen ondernemers, in overleg met hun leveranciers, ook onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van retourverpakkingen zodat minder afval ontstaat, of de vraag naar producten met gerecycled plastic aanjagen.

[1] Afval Goed Geregeld

VANG-Buitenshuis geeft concrete handelingsperspectieven aan bedrijven en organisaties over welke afvalscheiding- en afvalpreventiemaatregelen zij kunnen toepassen op specifieke afvalstromen. In 2025 en 2026 laat VANG-Buitenshuis een verdiepend onderzoek uitvoeren bij grote kantoren en multi-tenant gebouwen (bedrijfsverzamelgebouwen) om meer inzicht te krijgen waarom het scheiden van een aantal afvalstromen nog niet goed gaat terwijl dat wel te verwachten is gezien de aanpak.

3.3. Slimme afvalinzameling in binnensteden

Afvalinzameling in binnensteden kent, afhankelijk van de specifieke karakteristieken, verschillende uitdagingen. Beschikbare ruimte, beschermde stadsgezichten, hoge dichtheid van bedrijvigheid en wonen, en bereikbaarheid zijn enkele factoren die op gespannen voet staan met de ambitie om meer afvalstoffen gescheiden in te zamelen. Dit vraagt een gecoördineerde en geïntegreerde gebiedsaanpak waarbij verschillende belanghebbenden een rol spelen. VANG-Buitenshuis ondersteunt initiatieven van gemeenten, inzamelaars en andere belanghebbenden om gezamenlijk naar oplossingsrichtingen te zoeken voor de binnenstadproblematiek.

- *VANG-Buitenshuis voert onafhankelijke onderzoeken uit;*
- *levert een bijdrage aan de monitoring van de gezamenlijke activiteiten; en*
- *ontwikkelt, op basis van de uitkomsten van deze samenwerkingen en onderzoeken, communicatiemateriaal en kennisproducten*

3.4. Monitoring

Monitoring vormt een essentieel onderdeel van het uitvoeringsprogramma van VANG-Buitenshuis. Door systematisch afvalcijfers te verzamelen, te analyseren en te vergelijken, kan inzicht worden verkregen in de voortgang van de doelstellingen en de effectiviteit van maatregelen. Monitoring maakt het mogelijk om tijdig bij te sturen, resultaten zichtbaar te maken en beleid continu te verbeteren. Ook vormt het inzichtelijk maken van de inkoop- en afvalstromen de basis van het nemen van maatregelen door bedrijven. VANG-Buitenshuis gaat de volgende periode daarom verder inzetten op het:

- verder ontwikkelen en uitbreiden van de sectorspecifieke benchmarks waarmee organisaties hun eigen prestaties kunnen spiegelen aan soortgelijke bedrijven en ontwikkelingen door de tijd kunnen volgen; en
- het blijven monitoren van de samenstelling van het KWD-restafval.

Colofon
Uitvoeringsprogramma VANG-Buitenshuis 2026-2030
Uitgever: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) i.s.m. VANG-Buitenshuis (RWS)
Publicatiedatum: december 2025
© 2025 Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat